

הגות מחשבה ומוסר בענייני פרשת השבוע ונידוני הלכה

משנתה של תורה

מחורתם של יושבי בית המדרש בדכסים

משנת חכמים
מתורתם של רבותינו

להעמיד את ירושלים של מטה כנגד "של מעלה" • "הבה נמקם א"ע - מה אנו מה חיינו" **הרה"ג רבי מנחם דוד שליט"א**

הגיע לתכליתה ועדיין בגלות ועדיין
בחרבן.

ה' מורנו המשגיח צ"ל מספר על
אברך בע"ת במקומנו (צ"ל), מה גרם
לו לחזור בתשובה? מעשה שה' נוכח
פעם באברך שנכנס לקיוקס בצ'ק
פוסט להרוות את צמאנו ולא הזיז
את עיניו לתמונה מפתה שהתנוססה
שם, עמד אותו חילוני ואמר היתכן?
מכרח להיות שיש לו הנאות גדולות
יותר מזה, א"כ אצא לברר! יצא לברר
- וגיללה את אור התורה וחזר בתשובה
(כידוע לבני מקומנו).

והוסיף המשנ"ב: אבן התורה והתפילה
- "בשמחה".

ימים אלה שכ' הפוסקים לומר תקון
חצות גם בחצות היום (ובזכות
שעון קיץ - זה לא אמצע הסדר) -
דבר שיכול מאוד לקרבנו, לחברנו,
להעמיד את מרכז חיינו סביב לציפיה
לישועה!

עוד כ' שם, אומרים על נהרות בבל
לפני ברהמ"ז, עם קצת התבוננות!
איך נשיר את שיר ה' על אדמת נכר...
שאדמתנו (מקומנו) - בו אנו נמצאים
כ"א באשר הוא) לא תהי' אדמת נכר
(וכ"א יפרש בדוגמאות המתאימות
ל"אדמתנו") ולהבין שא"א (!) לחיות
בסתירה לשיר את "שיר ה'" ולחלום
כל הזמן על שפור רמת "אדמת
נכר", נבין שירושלים של מעלה היא
מקומנו עם כסא דוד בתוכה. נעסוק
רק בדברים שממקמים אותנו "שם"
גם אם נתחיל בדבר א' או 2 קטנים -
בעקביות, בנחישות, ותשרה שכינה
בתוכנו!

לזה נשאף, לזה ניחל, ובא לציון גואל.

אתה עוסק כל יום, לא מה אתה עושה,
אלא ממה אתה עושה עסק.

לאיזה עולם אתה משתייך

הבה נתבונן ילמדנו רבנו, ומה בכך
שיציץ ויראה את המפלים כמה
המפעיימים? רק רגע א'! מה יקרה!

נכון, זה לא חשוב כמו הדברים
שיעסוק בהם, אבל זה מענין, ואפי'
מהנה.

אלא מלמדנו רבנו אין מקום ל-2
אהבות בלב. או שאתה אוהב
עולם של רוח או עולם
של גשם.

בקדשים גם
ב מ ח ש ב ה
שלא בזמנו
או שלא
ב מ ק ו מ ו
- פוסל!
מדוע? אולי
נסיק מכאן
כי גם במחשבה
אתה מסיט את
כל הקדושה למקום
אחר וכבר חשש שיכנס הנאה
אחרת שאינה מן הענין ועלול לפסול!
[בדוק ומנוסה! כ"א יסיק לעצמו]

וכך דרכו של יצה"ר היום אומר לך
עשה כן ומחר וכו' כידוע. נכון, אני לא
שם, אבל אני הוא בעל הבחירה באיזה
כביש רצוני לנסוע. באיזה דרך אני
רוצה להמשיך.

ואם אני מתמהמה - כמה ראוי לבכות
ולהיות מיצר על כך, ואם בסייעתא
דשמיא גליתי את האמת ובחרתי!
כמה צער ויגון מתמלא שעדיין לא

האם אני בדרגה זו? אתה הוא "בעל"
הבחירה איזה ירושלים אתה מבקש!

חז"ל קבעו את ה"מתכון", אבל כל
יהודי, באשר הוא, בוחר מה הוא
באמת מבקש - רחמנא ליבא בעי.

האם ירושלים של בנינים מפוארים
וכדו' או ירושלים שהיא "עירך" האם
ארמונות מלכים כדוגמת שגיריות
או כסא דוד מתאים שימצא שם!

ואנחנו לא נדע מה נעשה - האם
אנחנו במדרגה זו, קרובים לזה או
שמה רחוקים מזה - ומה
נעשה?

ואם חז"ל תקנו
זאת הברכה
משמע שכאן
צריך להיות.
ומה נעשה?

ספור מספרים
על רבנו
הגדול בעל
'אילת השחר' כי
בא' הטיסות רצו
להראות לו את מפלי
הניאגרה המרשימים, לא הסיט את
עיניו מדוע? הוא לא שמע כשאמרו
לו? ודאי שכן - זה לא עניין אותו!
מדוע? בכל עת שנכנס אליו הגר"א
גניחובסקי צ"ל מיד קבלו בחיוך
וחיכה לקושיא שיקשה לו עכשיו.
סקרן היה לדעת מה קושייתו.

מאי שנא? הוא הדבר! כ"א יש בו מדת
הסקרנות, השאלה לאן הוא מנווט
אותו, מה הוא "מאכיל" את המוח שלו,
לאן רוצה להגיע. העולם אומר "אמור
לי מי חברך אומר לך מי אתה" לאן
אתה מתקשר, לאן אתה מתחבר, במה

אוי לכל יר"ש שיהא מיצר
ודואג על חורבן ביהמ"ק"

אם כבר בסימן הראשון
בשו"ע או"ח זה נאמר
- נראה ברור, שא"א לומר "אני לא
במדרגה הזו" - או כל סגנון "שלא
מתאים לי" [ולכן אומרים בשם חי'
הר"ם ששאל ומי שלא? יהא מיצר ע"ז
שהוא - לא!] וכ' המשנ"ב "והמקובלים
האריכו מאוד בגודל מעלת קימת
חצות כי רבה היא, ומורגל אצל כמה
מאיתנו, שאם כ' מקובלים וכו' כאלו
נאמר "כאן צריך לדלג" אינני מתיימר
למה שלא בדרגתנו, אבל הבה נתבונן
קודם מה מלמדים אותנו וננסה
לטעום ולו פעם אחת, ולו בכדי לנסות
לקשר את עצמנו להרגשת הימים
האלה - אמנם סעיף זה בשו"ע היא
לכל השנה, ובק"ו נלמד לימים אלה.

והנה דוגמא. כ' הב"ח (ס' קיח) שאלני
מהר" שבתי וכו' למנהג אשכנז שאו'
בברכת בונה י-ם ובנה אותה בקרוב
בימינו בנין עולם וכסא דוד מהרה
בתוכה תכין בא"י בונה י-ם דלא הוה...
דצריך מעין חתימה סמוך לחתימה,
ונוסח ספרדי שנ' בו וכסא דוד וכו'
קודם ובנה אותה נראה יותר מתוקן...

והשבתי שבקשת וכסא דוד מהרה
בתוכה תכין הוא מעין ברכה זו
שמבקשים שיבנה י-ם בקרוב כדי
שכסא דוד במהרה בתוך י-ם תכין,
כלומר שאין שאלתנו כי אם לצורך
גבוה וכו' ועוד שבשאלתנו וכסא דוד
מהרה בתוכה תכין הרי בקשתנו ג"כ
על י-ם שייכונן בתוכה כסא דוד והיה
מעין חתימה... לא לצורך עצמנו אלא
כדי להעלות השכינה בתוכה מהגלות
וכו' הנה דוגמא מתפילה יומיומית!

חובת ההתבוננות ולימוד המוסר

בהלויותיהם של גדולי ומאורי הדור מרן הגר"ח קנייבסקי זצ"ל ומרן הגרי"ש אדלשטיין זצ"ל, דובר רבות על חיזוק לימוד המוסר. על חיוניותו של המוסר ועל התרומה שהוא מסוגל להעניק לכל אחד מאתנו, עמד גם הגר"א קוטלר זצ"ל ספרו "משנת רבי אהרן", בהקשר לדברי רש"י על הפסוק הראשון בפרשת דברים: "אלה הדברים" - אלה המצוות, מלמד ששקולים דברי תוכחה ככל המצוות".

משמעות הדברים היא שעי"ת תוכחת מוסר, יבוא האדם לידי תורה ומצוות! גם התורה עצמה שלומד, מקבלת מימד שונה לחלוטין, כאשר היא נלמדת מתוך יותר יראה וטהרה. הרי ידוע שישנו מושג של "לא זכה" בתורה. הוי אומר שבהארת התורה לחיי עולם של כאו"א, שייך שיהיו שיעורים ודרגות במידה ה"זכה" שלו.

ידועים דברי הגר"א על הפסוק (משלי ד'): "**החזק במוסר אל תרף, נצרה כי היא חייך**". אומר הגר"א בפירושו למשלי: "אל תרף, אפילו לא לשעה אחת! אלא אדרבא תוסיף תמיד גדרים ומצוות על המוסר. כי היא חייך - כי מה שהאדם חי הוא כדי לשבור את המידה שלא שבר עד הנה, לכן צריך תמיד להתחזק, ואם לא יתחזק למה לו חיים!?"

הורה לנו כאן החכם מכל האדם שלא להסיח דעת מן המוסר, כי הוא נוגע לכל התורה. זוהי תכלית כל חיי העוה"ז ובפרט בלימוד

התורה שעליה נאמר (דברים ל) "כי היא חייך". והיינו שהיא מביאה את האדם לחיי הנצחיים שהם תכלית הבריאה. (עיין שם שהאריך בענין)

אבלות על חורבן הבית בימינו כיצד?

מסופר על המגיד מדובנא שהגיע בימי "בין המצרים" לעיר לבוב, ובקשו ממנו שידרוש בפני בני העיר מענינא דיומא. אמרו לו הגבאים שגם הגאון בעל ה"ישועות יעקב" שהיה רב העיר וגדול הדור, חפץ לשמוע דרשתו. אבל המגיד מדובנא ביקש שהרב וזקני העיר לא יבואו לשמוע את הדרשה, מחשש לנזק במצב בריאותם, העלול להתרחש עקב ההתרגשות מהדברים שישמעו.

זקני העיר לא שעו לאזהרה ובאו, ואכן היתה שם התעוררות והתרגשות גדולה, ובתוכם התרגש המרא דאתרא עד מאד עד שהיה צורך להוציאו מבית הכנסת באמצע הדרשה.

וזהו תורף דברי המגיד, שספק רב אם יש בכוחם לרגש את בני דורנו, מ"מ יש בהם כדי לקרב אותנו לקבל שייכות לאבל על ירושלים והמקדש.

איש ואשה חיו יחד שנים רבות, פרנסה היתה להם בשפע חיו בשלום ובשלחה, רק דבר אחד היה חסר להם - פרי בטן. ויהי היום

חלפו והנער נער. הוא עדיין לא הבין. עיני האב היו תלויות בציפיה ליום הבר מצוה, שבו הוא יהיה לאיש מתוך הנחה שאז בודאי ירגיש, מה שהוא חפץ שירגיש.

כאן נכונה לו אכזבה מרה. חתן הבר מצוה ניגש בשמחה לפני העמוד, ואמר את הקדיש ללא כל התרגשות, למרות ההכנה שהכין אביו אותו לקראת ה"מאורע הכפול" הזה. האבא התעלף. כאשר שבה רוחו אליו, שאל אותו הילד לתומו אבא, מה קרה לך?

וכאן לא יכל האב להתאפק וקרא לעומתו: האם אינך מבין עד כמה עליך להוקיר אותה?! הלא היא כל כך היטיבה עמך!! השיב לו הילד אני מבין שאתם שהכרתם אותה, זוכרים אותה לטובה ולכן אתם מצטערים על הסתלקותה. אבל אני מעולם לא ראיתיה ולא הכרתי אותה כלל, מדוע הנך מצפה שאני אתאבל עליה?

השיב לו האב בכאב נורא: האם אינך מבין שעליך לכבד את זכרה יותר מכולם? הרי בטוב לבה הגדול מסרה את חייה פשוטו כמשמעו, כדי שתיוולד ותחיה באריכות ימים!! מה גדולה היא הכרת הטובה שהינך חייב לה!!

סיים המגיד את דבריו ואמר הילד הזה לא היה ולא נברא זה רק משל. אבל הנמשל זה אנחנו. אנו מתרצים את אדישותנו ואת הקושי להתאבל על ירושלים והמקדש, בכך שלא זכינו לראותם מעולם. האמנם זהו תירוץ? ואת ההמשך יחשוב כל אחד מאתנו לעצמו... אולי נקבל עי"ז איזו שהיא שייכות לצער על החורבן והגלות.

ולשמחת כולם האשה נפקדה, וכאשר הגיעה עת הלידה האשה הוכנסה לחדר הלידה, וכעבור זמן מה יוצא משם הרופא ואומר לבעל את הדברים דלהלן: האשה והעובר נמצאים בסכנת חיים, וביכולתנו להציל רק אחד מהם, או את האשה או את הבן, עליך להחליט את מי עלינו להציל (הערה: זהו רק משל, כי ברור שלפי ההלכה צריכים להציל את האם).

הבעל אמר מיד שעליו להתיעץ עם אשתו. כאשר שמעה האשה את הדברים, אמרה באופן חד משמעי, "אני מוכנה לתת את חיי למען הבן אשר לו חכינו זמן כה רב". וכן עשו, אחר זמן קצר נולד הבן למז"ט והאם הלכה לעולמה.

מטבע הדברים כל יום הולדת של הבן, היה גם יום השנה לפטירת אמו. בשנות הילדות, היה יום היאהרצייט יום חג עבור הילד. הוא לא הבין את משמעות התכנסות קרובי המשפחה לציון יום הפטירה, אך הוא שמח מאוד ביום הזה בעקבות המתנות הרבות שהוא קיבל ממוקירי זכרה של האם שבאו מקרוב ומרחוק.

לבו של האב נצבט לנוכח מציאות זו, אך הוא הבין שלא ניתן לצפות לפי שעה להתנהגות אחרת מצד הילד. האב חיכה ליום שבו יוכל הילד להגיד קדיש וקיוה שאז כבר ירגיש מה שעליו לחוש. השנים

"וקווי ה' יחליפו כוח"
אי"ה הגליון הבא י"ל לקראת שב"ק פ' כי תצא
המערכת מאחלת לכל הקוראים
זמן הביניים פורה

יו"ל ע"י
משנתה של תורה - רכסים ©
054-846-8706
Mishnatar@gmail.com
153-4-653-1557

לרפואת
יוסף משה בן אורה
בתושח"י

זמני היום - לאופק רכסים

10:26	סו"ז תפילה	19:16	הדלקת נרות
12:46	חצות	05:47	נץ החמה
19:45	שקיעה	08:22	זו"ק ש: מג"א
20:27	צאת שב"ק וי"ט	08:34	מג"א - 72
20:57	ר"ת	09:16	גרא

אבות פרק ג'

לקוחות כללית ברכסים
קיבלתם תוספת שבת לבריאות!
מרפאת שבת זמינה! מרפאת סביון, רח' סביון 40

שעות פעילות: ליל שבת 18:00-20:00 | שבת 8:00-12:00
מנהל קשרי קהילה לשירותכם! דני בוקובזה 054-8457898

בעבירה מהו אומר, "ומראה כבוד ה' כאש אוכלת בראש ההר לעיני בני ישראל (שמות כד, ז), ולא יראים ולא מזדעזעים, ומשעשו את העגל, אף מקרני הודו של משה היו מרתיעים ומזדעזעים".

זאת אומרת שחז"ל למדו מזה לא רק מה כוחו של חטא העגל, אלא מה כוחה של עבירה איך פועלת העבירה על הנפש, שהוא אינו אותו אדם בכלל, מה שהוא היה מסוגל לפני העבירה אינו מסוגל אחר, כי הוא כבר אחרת.

עוד מעט יתחיל בין הזמנים, מצב של סכנה איומה, לא של עבירה אחת אלא כמה כמה, אין לשער כמה אדם יכול להפסיד, המציאות היא שכנשלים לא נשאים כמקדם. עם עבירה אחת זה לא מה שהיה קודם, כל שכן כשזה יותר.

אנו מתפללים בשמונה עשרה ולמלשינים את תהי תקווה וכל המינים כרגע יאבדו אנו צריכים להתפלל שיאבדו המינים. אנחנו איננו יכולים לחכות עד שהמינים יחזרו בתשובה, לכן אנו מתפללים שהמינות תאבד, והקב"ה יבחר איך להאבידם, ואם תפילתנו לא תתקבל שהמינות תאבד, אז לכל הפחות שהמינים יאבדו.

בין הזמנים

בשעה שמרעה"ה ירד מהר סיני לאחר קבלת הלוחות קרנו פניו. ולאחר חטא העגל כתוב "וירא אהרן וכל בני" את משה והנה קרן עור פניו ויראו מגשת אליו". חז"ל למדו מכאן ידיעה הנוגעת לכל אחד ואחד. ז"ל רש"י (שמות לד, ל): "בא וראה כמה גדולה כוחה של עבירה, שעד שלא פשטו ידיהם

שנדע על מה להצטער בחרבן ביהמ"ק

הגמרא בתענית אומרת: כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בנחמתה. מבאר המהר"ל (נצח ישראל פכ"ג) שהאבלות על ירושלים פועלת ומקרבת את בנינה, רק אם האדם מרגיש שירושלים חסרה לו, אז הקב"ה ישלים את חסרונו, כי אם אינה חסרה, אין סיבה שהקב"ה ישלים את מה שאינו חסר.

הרמח"ל במסילת ישרים (פי"ט) כותב שהחסיד כוונתו אינו להנאת עצמו, אלא לכבודו של מקום ולקידוש שמו יתברך ומאחר וכבוד ה' אינו מושלם אלא בבנין ירושלים וגאולת ישראל, אותו חסיד הרוצה בהשלמת כבוד ה', מצטער במיוחד על חורבן בית המקדש. וכלשונו של התנא דבי אליהו (פ"ד): ומתאנח על כבודו של הקב"ה ועל כבודו של ישראל כל ימיו ומתאוה ומצר לכבוד ירושלים ולכבוד ביהמ"ק.

אנו בני אברהם יצחק ויעקב, כולנו מצטערים על חילול כבוד ה' ולכל אחד יש דרגה בזה, אמנם ודאי, שתחילה הבא בצבא ה', אינו בדרגה שמעשיו הם משום אהבת ה', אלא עומד בשתי רגליו בשדה אהבת עצמו, שרוצה בטובת עצמו, אין זה חסרון ודבר שלילי בנפש האדם. השלילי הוא באחד שרוצה רק את טובת עצמו, אך ודאי שהדרגה העליונה והתכלית, לא הושגה בכך. ההבדל בין אותו שרוצה בתורה ובכבוד שמים לטובת עצמו, לבין האחרים שאינם מצטערים הוא, שהם משחקים במשחקי ילדים ובמעשי הבל, והוא מבין מה היא טובת עצמו.

אכן, במצבנו אנו, שייך שנצטער על עצמנו, אבל צריך לדעת על מה להצטער. נתאר לעצמינו שאדם נולד בלי אברים מסוימים, אם הוא לא יידע שבכלל חסרים לו אותם אברים, הוא לא יידע להצטער, רק אחרי שיצליחו להסביר לו, אז הוא יצטער מאוד. המהות של עם ישראל היא "בנים אתם לה' אלוקיכם" והטבע הנורמלי הוא, שהבן אוהב את הוריו, הוא מרגיש אותם חלק מעצמותו, ובלעדיהם חסר לו בנפשו. אחר חרבן בית המקדש, המצב נהיה 'רחקו בנים מעל שלחן אביהם' שהבנים נהיו אדישים כלפי אביהם **נחלשה האהבה הטבעית של בן ואבא.** היה צריך להיות שהבן רוצה להיפגש עם האבא ולברך אותו, וזה והלך ונחלש מאז חרבן בית המקדש. זהו גם הביאור במה שאמרו חז"ל: שהקב"ה מוחה כף אל כף. מחיאת כף זהו הביטוי הגדול ביותר של צער. ושואל, מתי יתמלא העולם אנשים כאבותינו הקדושים.

גם אם אלו מצד כל עניני התורה, היה הכל בסדר מצד אלו השולטים בארץ, ולא היו דוחקים ולוחצים, החילול ה', שעם ישראל עזב את ה', היה נורא ואיום, כל שכן שמדובר בממשלה שמכריזה ואומר: שישאל היא מדינת חוק ולא מדינת הלכה. וכל שכן שיש לחצים נגד הדת והעברת מאות אלפי יהודים על דתם, אוי ואבוי לעת כזאת. לכן התפלה 'תקע בשופר גדול לחירותנו' צריכה להיאמר בכוונה ובצער - **שהקב"ה יקבץ את הגליות - ולא שלוחי הסטרא אחרא.**

מקור המנהג

במנהגי המהרי"ל [הלכות שחרית תשעה באב] מובא שהמהרי"ל היה לובש בט' באב סרבל רע גרוע ולא הטוב המיוחד לו לבית הכנסת, והטעם בכדי שלא להפסידן בישיבת הקרקע. ובמנהג החליף מן הגרוע לטוב.

ובספר שומע ומוסיף [עמ' קנ"ז] כתב דאף שהטעם של המהרי"ל הוא בכדי שלא יפסד הבגד מכיון שיושבים על הרצפה, מכל מקום במסכת סופרים [פי"ח ה"ד] משמע שיש בזה ענין מצד עצמו, דאיתא שם שהחזן עומד וקורא מגילת איכה ובגדיו מפולשין [פי' קרועים ופרומים], ואף דשם זה קאי על החזן, פשוט שיש בזה ענין גם על כל אדם, עכ"ד.

ובמועד לכל חי [פלאגי' סי' י' סעיף נ"ה] הביא את דברי המהרי"ל וסיים בזה"ל 'ואני אומר דלא היה כוונת המהרי"ל משום הפסד, אלא משום להראות אבלות והכנה ביום הזה', וכתב שם בשם היעב"ץ, שכן המנהג שנוהגים ללכת לבית הכנסת בבגד העליון היותר גרוע ובלוי.

ומדבריהם משמע שענין לבישת בגד עליון בלוי וישן אינו רק על החזן אלא על כל אדם. ובאמת כן משמע גם ברמ"א שכתב [סוף סימן תקנ"ה] 'ימעט אדם מכבודו ומהנאתו בתשעה באב בכל מה שאפשר'.

גדולי ישראל מחזיקים במנהג זה

ובהליכות שלמה [דיני ט' באב פ"ט] הערה [20] כתב 'ונהגו רבים בירושלים לילך ביום תשעה באב במלבושים ישנים ובלתי מהודרים לעוגמת נפש. וכן נהג רבנו הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, עכ"ד.

ובספר אגרות משה [הקדמה לח"ח עמ' 34] מסופר על רבי משה פיינשטיין זצ"ל שהיה אבל על החורבן ומצפה לישועה בכל נפשו, ובתשעה באב היה לובש מעיל קפוטא ישן ובלוי שהיה אף קרוע במקצת. הצער והאבל על החורבן הנמשך

היה ניכר ממבע עיניו ומכל הנהגתו.

ועל מרן הגרא"ל שטיינמן הובא [כאיל תערוג מועדים עמ' רצ"א] שנהג ללבוש חלוק ישן בתפילות בט' באב. וכן הובא על הגר"ש דבליצקי [קובץ יעלה הדס ח"ג עמ' י"ד ס"ט] שנהג ללבוש כובע ישן וחליפה ישנה בט' באב.

תגובות מבי מדרשא לגיליון פרשת מט"מ

בענין ראש חודש החל בשבת וביום ראשון הבאתם ב' טעמים מדוע יש לומר ר"ח פלוני יהיה ביום שבת קודש ולמחרתו ביום הראשון. בענין זה זכור לי היטב איך שמורינו הגר"י ברנשטיין זצ"ל [שכידוע היה נוהג להיות ש"ץ בברכת החודש], בשנים הראשונות היה אומר ר"ח פלוני יהיה ביום שבת קודש וביום הראשון וגם כשחל ר"ח ב' ימים באמצע שבוע היה אומר ר"ח פלוני יהיה ביום השלישי וביום הרביעי. אולם בשנים האחרונות שינה מנהגו והחל לומר ר"ח פלוני יהיה ביום שבת קודש ולמחרתו ביום הראשון וכן כשחל ר"ח יומיים באמצע שבוע היה אומר ר"ח פלוני יהיה ביום השלישי ולמחרתו ביום הרביעי. וצ"ב בטעם הנהגתו.

יוסף ב.

כתבתם בשם הגר"ש דבליצקי שכשהיה מברך את ראש חודש אב, היה אומר ר"ח אב, ולא ר"ח מנחם אב. והטעם משום שעיקר הנחמה היא רק לאחר ט' באב. ולא הבנתי דבריו דהרי כשהיה מברך את ר"ח חשון היה אומר יחדשהו הקב"ה וכו' ולגשמים בעתם. ועל אף שזמן שאילת גשמים מתחיל רק בז' חשון בכל זאת היה אומר [כמובא בספרו 'זרח השמש' עמ' כ"ז] והטעם כתב בהערה שם דמכיון דרוב חודש חשון הוא בכלל שאילה, א"כ רובו ככולו. לפי"ז היה הדין לומר מנחם אב גם לפני תשעה באב על אף שהנחמה תגיע רק באמצע החודש מכיון שרוב החודש הוא בכלל נחמה ורובו ככולו, וצ"ב.

שמואל ג.

קהילות קודש

מתורת יושיב בני המדרש

יוצא איפה, שאם כי כל היום אדם צריך שישבתו בטבטא שיש מלך לעולם, ישיבה בצורה לא הולמת בבית הכנסת מראה, חלילה, שאין המלך נמצא במקום הזה, ד' שמרנו, וכל זה במקום שהוא צווה על היראה.

ולפי הנ"ל מובן מה ששמעתי ממו"ח שליט"א שהגאון רבי שלמה וולכה זצ"ל, בשיחותיו בישיבת מיר, היה מותח ביקורת על תלמידי ישיבה שישבו רגל על רגל בשעת התפלה, והשווה את זה לאירוע ההיסטורי שבניו (בנו וחורגו) של הט"ו נשלחו לבדוק את ש"ץ שר"י והסיקו בודאות שאינו משיח מזה לבד שהוא ישב פרקדן, ומשיח אינו יושב פרקדן. מכאן שצורת ישיבת האדם בעלמא אומר הרבה על הכרתו של אותו אדם במלך העולם, ק"ו בבית הכנסת וק"ו בן בנו של ק"ו בשעת ק"ש ותפלה, זמני קבלת עול מלכות שמים.

הרמב"ם הציג רף גבוה, והרמ"א דרש ממנו להשיגו, אבל בשורה התחתונה, מהי הדישה? לשבת בצורה יותר מתאימה בבית הכנסת? לכאורה זה דבר שכל אחד יכול.

והא לך דבריו של המסילת ישרים בסוף פרק ז':

"כי התנועה החיצונה מעוררת הפנימית, ובודאי שיותר מסורה בידי היא החיצונה מהפנימית. אך אם ישתמש ממה שבכידו, יקנה גם מה שאינו בידי בהמשך וכי".

הבה נתחזק בכבוד מקדשו המעט, ואולי בזכות זה נזכה לראות בקרוב בנין בית חיינו, המקדש הגדול בב"א.

לשון הרמ"א "הצדיקים אשר הולכים לפני האלוקים", שהרי על כל אלו ציינה התורה שהם שהלכו או התהלכו עם האלוקים, ודו"ק.

יש לדון אם יש זמנים למשך היום שיתכן שחיוב הנהגה זו אינה מדברי קבלה (שויתי ד' לנגדי תימד; בכל דרכיך דעהו) בלבד אלא מן התורה ממש. הרי יש מצות עשה של "את מקדשי תראו" שלפי ספר יראים (שכ"ד) היא מצות עשה זו"ל: "יראת מאלוקיך" - צוה בהכנס אדם למקדש או לבית הכנסת או לבית המדרש שינהוג בהן מורא וכבוד דכתיב בפרשת בהר, "את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו" ותניא ביבמות פ"ק "ומקדשי תיראו" - לא מן המקדש אלא ירא אלא ממי שהוהיר על המקדש פל' מן הקב"ה. ומצינו בבית הכנסת ובית המדרש שנקראו מקדש דתניא בת"כ והשימותי את מקדשיכם לרבות בתי כנסיות ובתי מדרשות.

ועיין שם עוד שחילק את חומר הכבוד לפי כמה מדרגות, הכל לפי המקום, וסיים דבריו, "ותן לחכם ויחכם עוד שישמר אדם מקלות ראש הדומה לקלות ראש ששנו חכמים וכו"ש מחמור ממנו". ומצינו בחיי אדם (ככלל י"ז סעי' ה'), בענין דבריו חוך מבהכ"ג) שהנהוג קלות בבית הכנסת יש בו חומר מיוחד שזה דומה למי שמכריז שהקב"ה לא נמצא בו וז"ל (מספר הזהר): ווי ליה דאחזי פרודא, ווי ליה דגרע מהימנותא, ווי ליה ... דאחזי דא לית אלאק ולא אשתכח תמן, ולית ליה חולקא ביה, ולא דחיל מיניה, ואנהיג קלנא בתקונא עלאה דלעילא

לנגדי תמיד הוא כלל גדול בתורה ובמעלת הצדיקים אשר הולכים לפני האלוקים כי אין ישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לבדו בביתו כישיבתו ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול ולא דבור והרתבת פיו כרצונו והוא עם אנשי ביתו וקרוביו דבורו במושב המלך וכו'.

עיינן שם, שרק בסוף דבריו הוא הביא את ענין הקימה בבוקר. והגר"א ציין שמקור דברי הרמ"א הם במס' ברכות סג, דרש בר קפרא וכנראה הכוונה לדברי הגמרא שם: "דרש בר קפרא איזוהי פרשה קטנה שכל גופי תורה תלוין בה בכל דרכיך דעהו והוא ישר ארחותיך אמר רבא אפילו לדבר עבירה".

ויוצא איפה, שהיות שמדובר על תודעת בן אדם גם "בשעת עבירה", ברור שני דברים: א) שזה כולל כל מעשיו למשך היום ולא קימה בלבד (וזה גם מרומז בפסוק שהרמ"א הביא, בלשון "תמיד" וב) זה כולל גם כן אנשים פשוטים. ולכאורה כוונת הגר"א שדברים אלו נלמדו בברכות מלשון הפסוק בכל דרכיך דעהו, "כל בתמידות וכל" באיכות. וזה גם מדויק בדברי הרמ"א, שכתב שהנהגה זאת היא "כלל גדול בתורה" ורק אח"כ הוסיף שזה "ובמעלת הצדיקים". וכתב הגר"א (אחרי הביאו פסוקים בענין נח, חנוך, והאבות) וז"ל: וזה כל מעלת הצדיקים עכ"ל

שמשמע שהצדיקים אמנם הצטיינו בהנהגה זאת, אבל בעצם הנהגה זאת כוללת את כולם, דהיינו "כלל גדול בתורה". אגב, נראה לציין, שהגר"א הביא פסוקים של נח, חנוך, והאבות מפאת

כתב הרמב"ם במורה נבוכים חלק ג פרק נב: אין ישיבת האדם ותנועתו ועסקיו והוא לבדו בביתו - כישיבתו ותנועתו ועסקיו והוא לפני מלך גדול, ולא דיבורו והרחבת פיו כרצונו והוא עם אנשי ביתו וקרוביו כדיבורו במושב המלך. ומפני זה מי שיבחר בשלמות האנושי ושיהיה איש האלוקים' באמת - יעור משנתו וידע שהמלך הגדול המחופף עליו והדבק עמו תמיד הוא גדול מכל מלך בשר ודם, ואילו היה דוד ושלמה; והמלך הוא הדבק המחופף הוא השכל השופע עליו, שהוא הדיבוק אשר בינינו ובין האלוהים.

וברור שהרמב"ם מתאר לנו מדרגה גדולה מאד, וכמו שכתב שם שהוראתו הוא למי "שיהיה איש האלוקים" באמת". אמנם משמעות הרמב"ם הוא שהנהגה זו היא קשורה במיוחד לקימה בבוקר. וכן משמע בדרכי משה שהביא את דברי הרמב"ם, והוסיף בסופו: וכן יחשוב בכל עסקיו כי אין עסקיו בביתו כשהוא לבדו כמו שהוא בעסקיו לפני המלך ונראה שלזה כיון דוד המלך עליו השלום באמרו שויתי ה' לנגדי תמיד וגו'

הרי לפנינו שהרמ"א לא רק שלא תלה את ענין זה בהיות האדם "בעל מדרגה" אלא שהוא גם הרחיב את ענין התנהגות זאת על כל עסקיו של האדם למשך כל היום.

בהגות השו"ע שינה הרמ"א שוב את הנוסח, והקדים את העובדה שזה כלל בכל התורה לענין חשיבותו לקימה בבוקר. בנוסף, במקום להביא את הפסוק כראיה לדבריו שקדמו, הוא הביא את הפסוק במקור הדין, וזה לשונו: הגה: שויתי ה' נמצאים או בימים קשים שהיו לעם ישראל, ימי החורבן והגלות שאנו סובלים ממנה עד היום. אבל כתוב בספה"ק, שדוקא בימים כל כך קשים ואפלים ושיא ההסתער פנים ניתן לראות את גדולו וחסדו של הקב"ה בעולם יותר. כי כשהמלך בארמון לכה בסדר, אך כשהמלך מסתובב בלי בית נחל ממקום למקום, רק מי שמאוד קשור למלך ואוהבו אהבת אמת ידאג לו. ואז זה המודד והסימן לגלות מי באמת קשור ואוהב של המלך. ועל זה רמזו - כל רודף - י'ה השיגה בין המצרים - מי שרודף להשיג קרבת י'ה משיג את בלבין המצרים. ולכן עבודתנו מתוך הגלות והחושי לראות ולהלל ולשבח את האור של הקב"ה גם בתקופת הגלות. כי גם כשהקב"ה מכה הוא אוהב ומלטיף והמכות הללו הן טובה גדולה, וכשנחיה בצורה כזו לראות את חסדו של הקב"ה עמנו גם בגלות זה עצמו הגאולה העכשית וזה יביא גם לגאולה העתידה במהרה. ולכן חשבתי לפרסם פה את הסיפור שאירע עמנו עכשיו ולהראות את גודל חסדו של הקב"ה גם בחושך כביכול.

כולם קיבלו מידיע שיש ברכים ילד בן 7 שהוכש מנחש וביקשו להתפלל עליו נתנאל בן אסתר. ועכשיו אני בתור אבי הילד אסתר את הסיפור במלואו בעז"ה

על נסיון שבכל יום עמנו

משנת המעשה

מעשים נחמדים

בתוך ארון הבגדים של הילדים. מיד הלכו להביא את התרופה נסיון נגד הכשות. אך להפתעתם גילו שלא נשאר להם אותה במלאי וממש התפלאו על כך. ובין כך לקח 3 שעות וחצי עד שהשיגו את התרופה הזו, וכבר פתחו ערכת החייאה מחשש שיגיע לצואר ויהיה חנק. וב"ה מיום ליום השתפר המצב וביום רביעי אחה"צ שוחררו מבית החולים בס"ד.

ממש נסי נסים. א' - שהנחש לא הכיש במצב קשה מיד כי אמרו לנו ברפואה שנחשפים מסוג זה יכולים להרוג ואפילו 3 אנשים במכה של הכשה אחת. ב' - שמיד אחרי הכשה צריכים לנוח שלא תהיה זרימת דם, והוא השתולל וצרח זמן מה ובעיקר היום היה בתנועה. ג' - שעברו 11 שעות מההכשה והאדם היה לו בגוף ולא התפשט ח"ו וגרם לגרוע יותר. ד' - שהילדים ישנים יחד במיטה ונס שהוא לא הכיש עוד ילדים.

ממש תודה ל-אל על הכל. וזה המקום להודות ומצידנו לכל אלו שהתפללו ודאגו והקדישו מזמנם לרפואתו. ימלא ה' שכרם בכל כפליים ונתראה רק בשמחות ובגאולה השלימה במהרה. אכ"ר.

ואת הילד הנחנן אצל הדודה שלו ושם הוא היה די בתנועה, אח"כ הוא נח קצת. ומכיון שהוא ילד על הרצף יש לו בכל יום ראשון טיפול ברפוי בעיסוק במרפאה. מכיון שכאבה לו היד אשתי הסתפקה אם לשלוח אותו לטיפול, אך הילד מאוד רצה ולכן אשתי לקחה אותו ושם הסבירו לו שהוא לא כל כך יכול לפעול שם. בתוך כדי הוא הקיא שם. ובחשדי שמים שהם כבר היו במרפאה הם מיד עלו למרפאה לאחיות. וכשראו שכבר הילד מקיא ולא רגוע הרפואה אמרה שחייב לשלוח אותו לבית החולים והתעקשה שנלך דווקא לרמב"ם כי יש אורטופדיה טובה וצריך לשביל היד אורטופד שיראה כי כבר התחילה היד להתנפח ולהאדים. ובאמת הזמינו אמבולנס ומשם הוא נסע לביה"ח. וכשהגיע לביה"ח הניחו אותו במיון וחיכו שרופא יראה אותו. ולקח קצת זמן עד שאשתי נכנסה ואמרה להם שהיא חייבת שיראו אותו, עד שהגיעה הרפואה וכבר כל היד היתה קשה מאוד וכולה אדומה הגיע עד קרוב לצואר. ואז החליטו שזה נכראה חשש להכשת נחש וקראו מיד למוקד הרעלות שבחסידי שמים רק בביה"ח רמב"ם יש את זה. וכשהגיעו אמרו שזה בודאות הכשת נחש צפע, ובאמת הבאנו לו כד נחשים לבית ומצאו אותלו

קידוש שם שמים ולפרסם את שמו וחסדו בעולם.

בני "נתנאל" הוא ילד המאוהב על רצף האוטוים. ומי שיועד - לידים כאלו יש להם כל מיני הפרעות והתפרעויות מכל מיני מצבים שהם עוברים, או כשהם חולמים חלום קצת רע ומפחיד והם משתגעים. והנה במוצאי שבת הוא ישן איתנו בחדר במהלך הלילה. ולקראת השעה 5 לפנות בוקר הוא התעורר וביקש שרוצה לישון עם האחים שלו בחדר. ואכן הוא הלך לשם. לא עברו 10 דקות והוא קם בצרחות כשולו משתולל בבית ורץ מקיר לקיר וצועק, אנחנו בתחילה חשבנו שהוא כנראה קם מאיזה חלום מפחיד ולכן הוא נכנס להיסטריה וכמה שניסינו להרגיעו זה לא עזר כלל והוא בורח לנו מהידיים ורץ ומשתולל ללא הפסקה. עד שפתאום שמנו לב שאגודל שלו נפוחה. וחשבנו שזה ממכה שקיבל או משהו דומה. ואולי יש איזה שבר או נקע. אז ארגנו מחר את שאר הילדים, שלחנו אותם ללימודים ואז אשתי לקחה אותו לקופ"ח מכבי. ושם אמרה הרפואה שזה נראה סוג של עקיצה והביאה לנו משחה מסויימת למרוח במהלך הבוקר. היא אמרה שבכל מצב נבוא לביקורת לקראת הצהריים. ומכיון שכן הלכנו אני לכולל ואשתי לעבודה.

**ואיכה חֲשָׁבָה אֹרֶךְ הַהֶלְכָה / וְהִתְלַמְּדוּ כְמוֹ גִלְמוּד מִי יְבוּנָן / וְסוּד תוֹרָה הַיֵּשׁ מוֹצֵיא לְאוֹרָה
(קִינָה לַת"ב לַפְנֵי אֵיכָה לַעֲנָה, לֹא יָדוּעַ הַמַּחְבֵּר)**

פתיחה

כתיב (איכה ב ט) מלכה ושריה בגויים אין תורה, פרש"י כיון שהם בגלות אין מי שילמד תורה. ובמדרש לקח טוב אלי: אין יכולים ישראל לקיימה בין האומות וכן הוא אומר (א, ז) שחקו למשבתייה כמה גזירות גזרו על ישראל שלא יקיימו את התורה. פ"י, החורבן והצרות גרמו חסרון בתורה. אכן ממגילת איכה והאבלות נוספו לנו לימודים וד"ת בהלכה ובמוסר, ומיעוטם יהיו שיחתנו. לְסֹדֵר הַפְּסוּקִים.

א. בכה תבכה בלילה (א, א)

בספר המנהגים למהר"מ מרוטנבורק כ' ומה שאין אומרים איכה ביום משום דכתיב קומי רוני בלילה וכתיב בכה תבכה בלילה. ובמג"א (תקנט) מביא מהש"ה שיחיד יקרא איכה גם ביום. ומנהגנו לקרוא בצבור ביום אחר הקינות (עי' מ"ב תקנט, ב).

אם לא היתה לו בלילה מגילה לא יקרא ביום בברכה.

ב. זכרה ירושלים ימי ענייה ומרודיה (א, ז)

המאירי (תענית ל:) דן בהבדלה בת"ב שחל במוצ"ש, ומביא י"א ע"פ הגמ' (ברכות לג.) שתיקנו הבדלה על הכוס רק כשהעשירו, ובת"ב כולנו עניים דהכתוב עומד וצוח זכרה ירושלים ימי ענייה, ולכן אין מבדילים על היין. וכתב 'מילתא דבדיחותא נינהו'. אכן הם דברי הרמב"ן אלא שלא הזכיר את הפסוק ימי ענייה, אלא שכל ישראל עניין ומרודין הן בת"ב ומובא ברא"ש בתענית (פ"ד סי' מ).

ג. לא אליכם כל עוברי דרך, (א, יב)

(סנהדרין קד:) אמר רבא אר"י מכאן לקובלנא מן התורה. פירש"י כשאדם מודיע צערך לאחר צריך

תוכן: **פתיחה. א.** בכה תבכה בלילה (א, א) **ב.** זכרה ירושלים ימי ענייה ומרודיה (א, ז) **ג.** לא אליכם כל עוברי דרך, (א, יב) **ד.** קרא עלי מועד לשבור בחורי, (א, טו) **ה.** צדיק הוא ה' כי פיהו מריתי, (א, יח) **ו.** בצע אמרתו אשר ציוה, (ב, יז) **ז.** קומי רוני בלילה, (ב, יט) (בְּלִילַי כתיב) **ח.** גם כי אזעק ואשוע שתם תפילתי, (ג, ח) **ט.** השביעני במרורים הַרְוֵנִי לענה, (ג, טו) **י.** חדשים לבקרים רבה אמונתך, (ג, כג) **יא.** השיבנו ה' אליך ונשובה, (ה, כא)

להתעטף בציצית בת"ב וסמכוה אקרא ותרגומו בזע פורפרין דידיה. וברא"ש פקפק אך בשו"ע (תקנ"ה א) קבע פשרה שבמנחה יתעטף בטלית. וברמ"א (תקנט ב) כ' להסיר הפרוכת, וא"כ גם אותה יחזירו במנחה.

ז. קומי רוני בלילה, (ב, יט) (בְּלִילַי כתיב)

אמרו (תמיד לב:) כל העוסק בתורה בלילה שכינה כנגדו שנאמר קומי רוני בלילה וגו'. פירש"י קומי רוני בלילה לעסוק בתורה. ועי' תרגום שם ות"נ.

וברמב"ם (ת"ת פ"ג, יג) אמרו חכמים אין רינה של תורה (בלשונונו: רש"ת) אלא בלילה שנא' קומי רוני בלילה. וכל העוסק בתורה בלילה חוט של חסד נמשך עליו ביום שנאמר יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי.

וכתב מרן שה"ת זצ"ל שהכתיב הוא 'בְּלִילַי' משום שעל האדם גם לישון בלילה, אמנם צריך ללמוד אבל לא כל הלילה.

ח. גם כי אזעק ואשוע שתם תפילתי, (ג, ח)

למד מזה ההגה"מ (הובא בב"י תקנט) שלא לומר בקדיש תתקבל. וכל הרמ"א שכל הקדישים אחר איכה א"א תתקבל. ומנהג הספרדים שגם אחר ערבית לפני איכה א"א תתקבל.

ט. השביעני במרורים הַרְוֵנִי לענה, (ג, טו)

ברמ"א ה' פסח (תעו ב) נהגו לאכול ביצים בליל הסדר שחל בלילה שחל בו ת"ב. ובסי' תכח כ' השו"ע סימן ע' על מצות ומרורים יאכלוהו וכדאי' באיכ"ר (פתיחה יח) ר"א פתח: "השביעני במרורים", בלילי הפסח של יו"ט ראשון, "הרוני לענה" בת"ב ממה שהשביעני בלילי יו"ט ראשון של פסח, הַרְוֵנִי בלילי ת"ב לענה, הוי בלילי יו"ט הראשון של פסח הוא לילי ת"ב. ויש קינה של הספרדים לת"ב מיוסדת על מה נשתנה:

אַלְיִכֶם עֲדָה קְדוֹשָׁה. אֶשְׁאַל מִכֶּם שְׁאַלוֹת. מֵה נִשְׁתַּנָּה הַלֵּילָה. הַזֶּה מִקַּל הַלֵּילוֹת.

מדוע בְּלִיל פֶּסַח. אוֹכְלִים מִצּוֹת וּמְרוֹרִים. עֲתָה הַלֵּילָה הַזֶּה. שְׂבַעֲנֵנוּ בּוֹז וּמְרוֹרִים. עַל הַרְג הַכֹּהֲנִים. וְעַל זֶרַע יִשְׂרָאֵל. עַל כֵּן בְּבִכְי תִמְרוּרִים. אֶשְׁאַל קוֹלֵי כָחוֹלוֹת.

י. חדשים לבקרים רבה אמונתך, (ג, כג)

הוא המקור ל'מודה אני בבוקר. ואמר המשגיח דנחה"ל מו"ר הגרא"ו שליט"א שהקב"ה מאמין בנו מחדש בכל בוקר. (נותן צ'אנס...). ובקצה"ח ד מביא מהזהר (במדבר קיט) שהמפקיד פקדון אצל חברו איסור גמור שיעכב הנפקד הפקדון תחת ידו, כמו הקב"ה שמחזיר בבוקר הנשמות.

יא. השיבנו ה' אליך ונשובה, (ה, כא)

משעה שגלו ישראל מארץ ישראל מתיקים ויכוח בין כנסת ישראל לקב"ה כנ"י אומרת השיבנו ה' אליך ונשובה והקב"ה משיב שובו אלי ואשובה אליכם. ושאלו החסידים כמי נפסקה ההלכה, ואמרו יחיד ורבים הלכה כרבים (מבוסס על המדרש באיכ"ר).

יש עוד הרבה דרשות ידועות ושאינם. אך יש כאן חוסר מקום ושאינו.

נחם עם מאָבלו וְכִפֵּר עַל אֲשַׁמְתּוֹ / וְהִקַּל אֶת עַל סָבְלוֹ וְהִעֲבֵר אֶת כְּלַמְתּוֹ / וְשִׁלַּח מִלֶּאךְ רַחֲמִים לְרַפָּא אֶת מַגּוּרְתּוֹ / וּפְדָה עַמָּךְ מִשַּׁחַת לְאִמּוֹר מְצַאֲתֵי כְפָר (נחמת נחמו' במנחה לעה"מ)